

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2019, sp. zn. 4 Tz 76/2019, ECLI:CZ:NS:2019:4.TZ.76.2019.1

Číslo: 45/2020

Právní věta: Přechinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku se nedopustí ten, kdo užije veřejnou listinu vydanou úřední osobou v rámci její pravomoci, přestože ví, že jejím obsahem je potvrzení nepravdivých skutečností.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2019

Spisová značka: 4 Tz 76/2019

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Padělání a pozměnění veřejné listiny

Předpisy: § 348 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti ve prospěch obviněného V. D. P. proti pravomocnému rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 18. 10. 2018, č. j. 1 T 133/2018-147, vyslovil, že napadeným rozsudkem a v řízení, které mu předcházelo, byl porušen zákon v ustanoveních § 348 odst. 1 tr. zákoníku a § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v neprospěch obviněného V. D. P., napadený rozsudek zrušil, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Okresnímu státnímu zástupci v Kladně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Proti pravomocnému rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 18. 10. 2018, č. j. 1 T 133/2018-147 (právní moc nastala dne 18. 10. 2018), podala ministryně spravedlnosti podle § 266 odst. 1, 2 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného V. D. P.

2. Tímto rozsudkem byl obviněný uznán vinným přechinem padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že „... dne 15. 10. 2015 v K. v ulici XY, na pracovišti XY předložil k žádosti o povolení k trvalému pobytu na území České republiky falešné osvědčení o znalosti českého jazyka vydané dne 16. 9. 2015 Střední průmyslovou školou strojírenskou a Jazykovou školou s právem státní zkoušky pod ev. č. XY, za účelem získání povolení k trvalému

pobytu na území České republiky, přičemž toto osvědčení je nezbytnou přílohou žádosti, ačkoliv si byl vědom skutečnosti, že uvedenou zkoušku z českého jazyka nevykonal a osvědčení mu nebylo nikdy řádně vystaveno ...“.

3. Za to a za sbíhající přečin podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku mu byl podle § 214 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku a § 67 tr. zákoníku uložen souhrnný peněžitý trest ve výměře 60 (šedesáti) denních sazeb po 500 Kč, tedy v celkové výši 30 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, byl obviněnému uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání 4 (čtyř) měsíců. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu v Kolíně ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 8 T 155/2016, včetně obsahově navazujících rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu.

4. Jelikož po vyhlášení rozsudku byly splněny podmínky obsažené v ustanovení § 129 odst. 2 tr. ř., tento nabyl právní moci a neobsahuje odůvodnění. Ze strany Nejvyššího soudu tak nebylo možno posoudit hodnotící úvahy okresního soudu, na jejichž základě dospěl k závěru o vině obviněného žalovaným trestným činem.

II.

Stížnost pro porušení zákona

5. V mimořádném opravného prostředku stěžovatelka poukazuje, že citovaným rozsudkem Okresního soudu v Kladně a v řízení, které mu předcházelo, byl v neprospěch obviněného porušen zákon v ustanovení § 13 odst. 1 a § 348 odst. 1 tr. zákoníku ve spojení s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a současně odkázala na obsah těchto jednotlivých zákonných ustanovení.

6. Obviněný byl odsouzen za přečin padělání a pozměnění veřejné listiny, jelikož v rámci správního řízení předložil správnímu orgánu falešné osvědčení o znalosti českého jazyka vydané Střední průmyslovou školou strojírenskou a Jazykovou školou s právem státní zkoušky (dále jen „osvědčení“), ačkoli bylo prokázáno, že uvedenou zkoušku z českého jazyka nevykonal. Ministryně spravedlnosti v této souvislosti odkázala na odbornou literaturu, zejména na komentář k trestnímu zákoníku, podle nějž paděláním veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku je úplné vyhotovení nepravé (falešné) listiny takové povahy, která má vyvolat dojem listiny vydané příslušným orgánem a předepsaným způsobem. Není rozhodující, zda eventuálně obsah padělané listiny odpovídá skutečnosti. Padělaná listina by měla být způsobilá k oklamání, ale na úrovni dokonalosti padělku nezáleží. Za padělání veřejné listiny se však nepovažuje potvrzení nepravdivých skutečností úřední osobou, do jejíž kompetence vydávání takových listin patří. Takové jednání by naplňovalo znaky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku. O podstatnou změnu obsahu veřejné listiny jde zejména tehdy, jestliže se změna dotkne podstaty listiny, tj. změna údajů o těch skutečnostech, které pravá listina osvědčuje, nebo změna orgánu, který listinu vydal. Není podstatné, jakým způsobem se změna provede, zda přepsáním, dopsáním údajů, výměnou fotografie, vymazáním údajů apod. (ŠÁMAL, P., a kol., Trestní zákoník, komentář. Praha: C. H. Beck 2012, s. 3256-3257).

7. Stěžovatelka dále zmiňuje, že otázku, zda je předložené osvědčení padělanou či pozměněnou listinou, se v dané věci zabývá především Odborné vyjádření k posouzení pravosti dokladu ze dne 20.

8. 2017 vypracované policejním orgánem Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Odbor cizinecké policie, Oddělení dokladů a specializovaných činností. To ohledně osvědčení obviněného (bod 24) konstatuje, že se jedná o pravý formulář a užitý otisk razítka nevykazuje žádné odchylky od provedeného kontrolního otisku razítka předmětné jazykové školy. Dalším důkazem je znalecký posudek z oboru písmoznalectví, specializace ruční písmo, znalkyně Mgr. H. H. Podle jejích závěrů předložené originály sporných podpisů znějících na jméno „J. K.“ (ředitel jazykové školy), které se nacházejí na jednotlivých předložených osvědčeních o znalosti

českého jazyka, případně na jejich duplikátech, jsou pravými podpisy osoby J. K.

8. Podle stěžovatelky tak dosud provedené důkazy neprokazují, že osvědčení o složení jazykové zkoušky obviněným je padělanou nebo pozměněnou veřejnou listinou ve smyslu § 348 odst. 1 tr. zákoníku. Text osvědčení se totiž nachází na originálním formuláři vydaném příslušným subjektem (střední školou), osvědčení bylo podepsáno oprávněnou a k tomuto úkonu zmocněnou osobou (ředitel střední školy) a bylo opatřeno pravým otiskem úředního razítka. Zároveň se ale okresní soud nezabýval dalšími okolnostmi potenciálně relevantními pro posouzení naplnění objektivní i subjektivní stránky přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku obviněným. Jsou to např. otázky, zda bylo osvědčení obviněnému vydáno příslušnými oprávněnými pracovníky jazykové školy či neoprávněnými třetími osobami, zda osvědčení je řádně a v tehdejší době standardně vyplněným dokumentem (typ, velikost a síla písma, jeho sklon při vyplnění jednotlivých kolonek, identifikace zařízení, na němž v době skutku probíhalo vyplňování textů platných osvědčení o jazykové zkoušce, případná existence dodatečných doplnění či jiných zásahů) a zda a jak byl obviněný během zkoušky ze dne 16. 9. 2015 informován o neúspěšnosti zkoušky a jak poučení porozuměl.

9. Z provedeného dokazování tak nepochybně nevyplývá, že se obviněný dopustil přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, i když je zjevné, že obsah osvědčení, které předložil v rámci správního řízení, neodpovídá skutečnosti, jelikož jazykovou zkoušku nesložil, když dosáhl pouze 11 z minimálního počtu 12 požadovaných bodů. Pokud k závěru o vině obviněného Okresní soud v Kladně přesto dospěl, porušil tím zákon v jeho neprospěch ve výše citovaných ustanoveních trestního zákoníku a trestního řádu.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

10. Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že stížnost pro porušení zákona byla podána důvodně.

11. V první řadě je třeba konstatovat, že pokud jde o skutečnosti vyplývající z podané stížnosti pro porušení zákona ohledně odsuzujícího rozsudku i provedeného dokazování, tak tyto odpovídají obsahu spisu Okresního soudu v Kladně sp. zn. 1 T 133/2018, a není je tudíž třeba znovu opakovat a lze na ně pouze odkázat.

12. Podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku se přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny dopustí i ten, kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou.

13. Obviněný byl podle právní věty rozsudku okresního soudu odsouzen za to, že padělanou veřejnou listinu užil jako pravou. Ministryně spravedlnosti však ve svém mimořádném oprávněném prostředku tento závěr zpochybnila a za spornou označila otázku, zda se obviněný mohl dopustit přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, pokud v tomto případě předložil správnímu orgánu listinu mající nepochybně povahu listiny veřejné, jelikož tato byla vydána subjektem oprávněným k osvědčení jazykové způsobilosti žadatele, měla požadovaný tiskopis, byla opatřena pravým razítkem tohoto subjektu a současně i podpisem osoby, která za daný subjekt byla oprávněna vystupovat a podepisovat příslušné listiny a dokumenty, to celé v situaci, kdy výsledná informace vyplývající z této veřejné listiny neodpovídala skutečnosti (pravdě), jelikož obviněný podle konečného zjištění u jazykové zkoušky neprospěl a předmětná veřejná listina (osvědčení) mu vydána být nemohla a tudíž ani neměla.

14. Provedeným dokazováním se však zároveň nepodařilo zjistit, kdo a za jakých okolností tuto veřejnou listinu vystavil a jakým způsobem se veřejná listina (osvědčení) obviněnému dostala do dispozice, neboť obviněný využil svého práva a ve věci odmítl vypovídat a ani z ostatních provedených důkazů se nepodařilo zjistit nic, co by na tuto otázku dalo spolehlivou odpověď.

15. Podle komentáře k trestnímu zákoníku, který citovala ve svém podání i ministryně spravedlnosti, je objektem trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny zájem na řádném a zákonném chodu státního aparátu a důvěra v pravost a pravdivost veřejných listin. To může svádět k názoru, že ke spáchání tohoto trestného činu vede jakékoli porušující jednání, jehož předmětem je nepravá ale i nepravdivá veřejná listina. Při výkladu zákonných znaků tohoto trestného činu je však třeba důsledně vycházet ze znění jeho základní skutkové podstaty, která hovoří pouze o padělané nebo podstatně obsahově změněné veřejné listině. Ve skutečnosti tak nepravdivostí veřejné listiny není myšlena její výstupní obsahová informace, pokud veřejná listina byla vydána ve vyžadované podobě subjektem, který k tomu byl oprávněn. Nepravdivostí veřejné listiny je zde výhradně myšlena nepravdivost formálních atributů veřejné listiny, tedy např. pravdě neodpovídajícího jména osoby pro níž byla vystavena, doby platnosti či rozšíření vyznačeného oprávnění, fotografie oprávněné osoby, pokud je jí veřejná listina opatřena, apod. Samotná nepravdivost výstupní informace takové veřejné listiny bude trestná ve smyslu ustanovení § 348 odst. 1 tr. zákoníku pouze tehdy, pokud bude vyplývat ze současně padělaných či podstatně obsahově pozměněných výše zmíněných atributů takové veřejné listiny. Jestliže se tak nestane, pouhou obsahovou (výstupní informační) nepravdivostí veřejné listiny podle citovaného ustanovení trestního zákoníku postihnout nelze.

16. Nejvyšší soud tak souhlasí s výhradami stěžovatelky i s argumenty, které učinila obsahem stížnosti pro porušení zákona. Provedeným dokazováním totiž bylo ve skutečnosti pouze prokázáno, že obviněný předložil správnímu orgánu rozhodujícímu o povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nikoli zfalšované a tedy padělané (či obsahově pozměněné) osvědčení o znalosti českého jazyka, nýbrž osvědčení pravé, ale poskytující pravdě neodpovídající informaci, že zkoušku ze znalosti českého jazyka úspěšně složil, ačkoli tomu tak nebylo. V takovém případě se ale ze strany obviněného nemůže jednat o přečin padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, jelikož tato veřejná listina sama o sobě prokazatelně nikterak padělána či obsahově pozměněna nebyla. Nebyl tak naplněn základní zákonný znak předmětného přečinu.

17. Jestliže se současně nepodařilo zjistit, kým a za jakých okolností bylo toto osvědčení vyhotoveno, ani osobu (osoby), jejímž (jejichž) prostřednictvím bylo předáno do dispozice obviněnému, nelze reálně uvažovat ani o případné součinnosti obviněného na jiném trestném činu, který se zde nabízí, a tím je trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku (srov. přiměřeně rozhodnutí uveřejněné pod č. 61/1954 Sb. rozh. tr.). Pokud by se snad nabízela úvaha o spáchání přečinu poškozování cizích práv podle § 181 odst. 1 tr. zákoníku, bylo by nezbytné prokázat, že úmyslným jednáním obviněného došlo ke způsobení vážné újmy na právech orgánu státu, v tomto případě orgánu rozhodujícího o vydání povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

18. Za stávajícího stavu dokazování by tak jednání obviněného bylo posouditelné nanejvýš jako přestupek podle § 156 odst. 1 písm. i) zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění platném do 17. 12. 2015, resp. podle § 156 odst. 1 písm. g) téhož zákona, v současném znění, pokud by zároveň bylo možno dospět k závěru, že obviněný jednal vědomě v rozporu s ustanovením podle § 103 písm. c) téhož zákona, tedy že v řízení podle tohoto zákona neuvedl pravdivě všechny údaje tímto zákonem požadované.

19. Zároveň je třeba konstatovat, že ke shora uvedenému pochybení ze strany okresního soudu došlo též v důsledku vadného předchozího řízení, kdy nebylo dostatečně respektováno ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., týkající se zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti a hodnocení důkazů založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Okresní soud se totiž ani nepokusil v hlavním líčení vyslechnout jako svědky pracovníky jazykové

školy, kteří v řízení přípravném podali ve věci vysvětlení, a to k okolnostem, které byly naznačeny výše. Otázkou samozřejmě zůstává, zda by se soudu od těchto osob podařilo získat informace, které by celý případ více osvětlily.

20. V důsledku všech výše vyslovených pochybení pak nelze než prohlásit, že napadeným rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 18. 10. 2018, č. j. 1 T 133/2018-147, došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného V. D. P., a to v již zmíněných ustanoveních § 348 odst. 1 tr. zákoníku a § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

21. Nejvyšší soud proto uvedené porušení zákona podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil a podle § 269 odst. 2 tr. ř. stížností pro porušení zákona napadený rozsudek Okresního soudu v Kladně zrušil. Dále byla zrušena i všechna další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal věc okresnímu státnímu zástupci v Kladně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

22. Učinil tak proto, že stěžovatelka ve svém podání mj. uvedla, že v dosavadním řízení před okresním soudem nebylo dostatečně zjišťováno, zda obviněnému bylo osvědčení vydáno příslušnými oprávněnými pracovníky jazykové školy, či neoprávněnými třetími osobami, zda je osvědčení řádným a v té době standardně vyplněným dokumentem, zda a jak byl obviněný během zkoušky informován o neúspěšnosti zkoušky a jak poučení porozuměl. S tímto jejím tvrzením lze do jisté míry souhlasit. Ale jak již bylo shora zmíněno, od obviněného uvedené skutečnosti soud zjistit nemohl, neboť ten využil svého práva a rovněž v řízení před soudem vypovídat odmítl. Zároveň se jedná o okolnosti a poznatky, o něž se již před podáním obžaloby měly podrobně zajímat orgány činné v přípravném řízení. Je totiž vysoce pravděpodobné, že předmětné osvědčení bylo vyhotoveno některou z osob, která k jeho vyhotovení měla přístup, a obviněnému bylo předáno za dosud nevyjasněných okolností navzdory tomu, že v jazykové zkoušce ve skutečnosti neobstál. Bude tak primárně na orgánech činných v přípravném řízení, aby se pokusily tyto okolnosti dodatečně objasnit, a podle výsledků tohoto šetření pak státní zástupce učiní výsledné rozhodnutí mj. i o tom, zda obviněného případně znovu postaví před soud a pro jaký trestný čin, anebo zda jeho věc postoupí příslušnému orgánu k rozhodnutí o přestupku, případně učiní jiné meritorní rozhodnutí.